

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נ"ו.

עין משפט
נר מצוה

קפ"ב א מ"י פ"א מהל' אסורי ביאה הל' ו' סמוך לארץ ק"י
ב מ"י מהל' דעות הל' ח פ"ג מהל' תשובה הל' יד טו"ש ע"י ח"מ סמוך תכ סעף ג' לט'
קפ"ב ג טו"ש ע"י ח"מ ס' רכח סעף א
דג"ה:
קפ"ד ד מ"י פט"ו מהל' אשדות הלכה ט'
סמוך לארץ קטל טו"ש ע"י ח"מ רכח סעף ג'
קפ"ה ה מ"י פ"ד מהל' מוכרה הלכה י'
סמוך שם טו"ש ע"י ח"מ פט"ו מהל' אשדות הלכה ט'
קפ"ו ו מ"י פט"ו מהל' אשדות הלכה ט'
קפ"ז ז מ"י פט"ו מהל' כלים הלכה ה':

תורה אור השלם

1 ויבצלעו שמואל ונאסף נאסף עלי נביים ולא ידעתי קרעו ולא דמו: תהלים לה טו
2 הוא מוצאת ודיא שלחה אל חמיה לאמר לאיש אשר אלה לו אנכי קרה ונאמר הכר למי החתומות והפתחתי והמשה בראשית לח כה
3 ולא תנו איש את עמיתו וקראת מאלהיו כי אני יי אלהיכם: יקרא כה יז
4 גם ב' אונק' ואשגו שותם תפלת: איכה ג ח
5 שמעיה תפלת יי וישועיה ודאניה אל דמעתו אל תתיר כי גר אנכי עמך תושב בכל אבותי: תהלים לט יג
6 רק לא יהי כאחאב אשר המכר לעשות הרע בעניי יי אשר הסתקו אתו אונקל מלכים א כא כה
7 בה וקראי ודנה אדני נצב על חומת אגך ויבדו אנכי: עמוס ו ז
8 בפקיד ביר מיתקן פן הקרה רעתה חסד ושר ישמע בה על פני חמדי חלי ומקד: ירמיהו ו ז
9 העם המבקשים אותי על פני חמדי זבחים בגנות ומקטרים על הלבנים: ישעיהו סה ג
10 והשם גבולך שלום חלב חטים ישריעך: תהלים קמו יד
11 והיה אם ירע ישראל ויעלה מדון ועמלק ובני קדם ועליו עליה: שופטים ג
12 ויחננו עליהם וישחיתו את יבול הארץ עד בואך עזה ולא ישאירו מוקה בישאלך ושה ושוור וחמור: שופטים ו ז
13 וידל ישראל מאד מפני מדון ויזעקו בני ישראל אל יי: שופטים ו ז
14 ולאבדום הטיב בעבורה ויהי לו צאן ויבקר ויחמור ויבדירם וישפח אתבנת וגמלים: בראשית כ טז

נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש בו. נקט הכי משום דבת שבע ספק אשת איש הויא ופי' בקונטרס משום דכל היוצא למלחמה צית דוד כותב גט לאשתו ע"מ שאם ימות יגרשה ולא חזק לנכס וכל אומם הימים היא ספק מגורשת וק' לר"ת דא"כ אין זה כל היוצא אלא דוקא שיש להם אחין ואין להם בנים מיהו בקונטרס לאו דוקא נקט יבם אלא שלא מתעגן ועוד קשה לר"ת דלמחר במסכת שבת (ד' נ"ו. וס' ד"ה גט) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה אמאי והא חזר אוריה מן המלחמה אח"כ ומיהו יש לדמות שהיו מתניין אם לא יחזור בסוף המלחמה ועוד קשה דתניא בפ' מי שאלחו (גיטין דף ע"ג. וס' ד"ה אמר) מה היה בלחון הימים רבי יהודה אומר הרי היא כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ואפילו לרבי יוסי חטא דוד דאינה מגורשת ודאי וכו' דהתם בלא אומר מעכשיו דמוקי לה בגמרא באומר מעת שאני בעולם כלומר שעה אחת קודם מיתתי ובמלחמה [צית] דוד היו כותבים מהיום הא קמני בדיקא בתוספתא מהיום אס מתי הימים שצנינים רבי יהודה אומר היא כאשת איש ומתני' דמי שאלחו (ס' נ"ו) מוכח דלמחר מהיום דלדלעיל מיניה קאי והא דלמחר בגמרא באומר מעת שאני בעולם מעת שחטא בעולם משום כיון דלמחר אס מתי מתכין לרחק הגרשין כמו שיוכל ואינו רואה שמתגרש עד סמוך למיתתו והא דקאמר מהיום להראות שהוא רואה שחולו גרושין (מהיום) ומפ' ר"ת דבמלחמה צית דוד היו מגרשין לגמרי בלא שום תנאי אלא היו עושין הדבר בנענה כדי שלא יהו קופצין על נשומיהן לנושאין לכן קרו להו ספק אשת איש ולכל הפי' קשה דאפילו בל על אשת איש ודאי טוב ממלצין מדקאמר דוד הבא על אשת איש מיתמו צמקן ויש לו חלק לעולם הבא אלא מלצין כו':

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש ואל ילבין פני חבריו ברבים מנ"ל מדדרש רבא ונאספו קרעו ולא דמו אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע גלוי וידוע לפניך שאם היו מקרעים בשרי לא היה דמי שותת לארץ ולא עוד אלא אפילו בשעה שעוסקין בנגעים ואהלות אומרים לי דוד הבא על אשת איש מיתתו במה ואני אומר להם "מיתתו בחנק" ויש לו חלק לעוה"ב אבל "המלכין את פני חבריו ברבים אין לו חלק לעוה"ב" (וואמר) (אמר) חנא בר בינא אומר ר' יוסי חסידא ואמרי לה א"ר יוחנן משום רשב"י נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חבריו ברבים מנ"ל מתמר דכתיב ²היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה אומר רב ³חנא בר בריה דרב אידי מאי דכתיב ³ולא תנו איש את עמיתו ²⁰עם שאתך בתורה ובמצות אל תנוהו אומר רב ²לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה ⁴א"ר אלעזר מיום שנחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה שנאמר ⁴גם כי אזעק ואשוע שתם תפלתי ואע"פ ששערי תפלה ננעלו שערי דמעות לא ננעלו שנאמר ⁵שמעה תפלתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש ואמר רב כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם שנאמר ⁶רק לא היה כאחאב וגו' א"ל רב פפא לאביי והא אמרי אינשי איתתך גוצא גחין ותלחוש לה לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דבייתא לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא אומר רב חסדא וכל השערים ננעלים חוץ משערי אונאה שנאמר ⁷הנה ה' נצב על חומת אנך ובידו אנך א"ר אלעזר הכל נפרע בידי שליח חוץ מאונאה שנאמר ובידו אנך א"ר אבהו ג' אין הפרגוד ננעל בפניהם אונאה וגזל וע"ז אונאה דכתיב ובידו אנך גזל דכתיב ⁸חמם ושוור ישמע בה על פני תמיד ע"ז דכתיב ⁹העם המכערים אותי על פני תמיד [וגו'] אומר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה שנאמר ¹⁰השם גבולך שלום חלב חטים ישריעך אומר רב פפא היינו דאמרי אינשי כמשלך שערי מכרא נקיש ואתי תיגרא בביתא ¹¹ואמר רב חיינא בר פפא לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שלא נקראו ישראל דלים אלא על עסקי תבואה שנאמר ¹¹והיה אם זרע ישראל וגו' וכתב ¹²ויהנו עליהם וגו' וכתב ¹³וידל ישראל מאד מפני מדון ¹⁴(וא"ר) חלבו לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר ¹⁴ולאברם המיב בעבורה והיינו דאמר רבא לבני מחווא אוקירו לגשייכו כי היכי דתתעתרו תנן התם ¹⁵חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטהר וחכמים ימטמאין וזה

בנימין בזה אמרו הנדה ¹⁶והעמא והטהורה אופות זו והוא טהור קמני חול דומיא דלרור שהו א"ש: נוח לו לאדם שיבא על ספק אשת איש בו. נקט הכי משום דבת שבע ספק אשת איש הויא ופי' בקונטרס משום דכל היוצא למלחמה צית דוד כותב גט לאשתו ע"מ שאם ימות יגרשה ולא חזק לנכס וכל אומם הימים היא ספק מגורשת וק' לר"ת דא"כ אין זה כל היוצא אלא דוקא שיש להם אחין ואין להם בנים מיהו בקונטרס לאו דוקא נקט יבם אלא שלא מתעגן ועוד קשה לר"ת דלמחר במסכת שבת (ד' נ"ו. וס' ד"ה גט) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה אמאי והא חזר אוריה מן המלחמה אח"כ ומיהו יש לדמות שהיו מתניין אם לא יחזור בסוף המלחמה ועוד קשה דתניא בפ' מי שאלחו (גיטין דף ע"ג. וס' ד"ה אמר) מה היה בלחון הימים רבי יהודה אומר הרי היא כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ואפילו לרבי יוסי חטא דוד דאינה מגורשת ודאי וכו' דהתם בלא אומר מעכשיו דמוקי לה בגמרא באומר מעת שאני בעולם כלומר שעה אחת קודם מיתתי ובמלחמה [צית] דוד היו כותבים מהיום הא קמני בדיקא בתוספתא מהיום אס מתי הימים שצנינים רבי יהודה אומר היא כאשת איש ומתני' דמי שאלחו (ס' נ"ו) מוכח דלמחר מהיום דלדלעיל מיניה קאי והא דלמחר בגמרא באומר מעת שאני בעולם מעת שחטא בעולם משום כיון דלמחר אס מתי מתכין לרחק הגרשין כמו שיוכל ואינו רואה שמתגרש עד סמוך למיתתו והא דקאמר מהיום להראות שהוא רואה שחולו גרושין (מהיום) ומפ' ר"ת דבמלחמה צית דוד היו מגרשין לגמרי בלא שום תנאי אלא היו עושין הדבר בנענה כדי שלא יהו קופצין על נשומיהן לנושאין לכן קרו להו ספק אשת איש ולכל הפי' קשה דאפילו בל על אשת איש ודאי טוב ממלצין מדקאמר דוד הבא על אשת איש מיתמו צמקן ויש לו חלק לעולם הבא אלא מלצין כו':

ובלעני. בשביל אשתי זו שמתחלה חטאתי בה כמו (בראשית ז) וינח את הלל: שמו ונאספו קרעו ולא דמו. אס קרעו לא מלאו דס' י' כדרש רבא. לטובה מעשה של דוד ונת שבע משלהם וספק אשת איש היא שהיוצא למלחמה צית דוד גט כריתות כותב לאשתו על מנת שאם ימות שתהא מגורשת מעכשיו ולא חזק לנכס וכל אומם הימים היא ספק מגורשת אס מת מגורשת מתחילה ואס לא מת לא נתגרשה: היא מואלת והיא שלחה. אע"פ שהיו מוציין אותה לשריפה לא אמרה להם ליהודה ננעלתי אלא שלחה לו למי שאלה לו אנכי הרה ואס יודה הוא מעמנו יודה: עמינו. עם אמו: באונאס אספו. באונאס דברים לנערה: אונאס קרובה. לנא. פורענות אונאס ממנה לנא: שמעה ספלת. אין לשנותו מלשון בקשה שמבקש מאת הקב"ה שישמע תפלתו אבל אל תחרש יש לשנותו מלשון בקשה ולומר כיון שיש שאלו דרכך לשמוע ולא להחריש. אל תחרש אל תעשה כל מתן משמשיך לשון בקשה ומשמשיך לשון עמיד כגון (תהלים קכא) אל יתן למוט הרי לשון בקשה ויאמר יעקב לא תמן לי מאומה (בראשית ל) הוא לשון עמיד: רק לא היה כאחאב ספיה דקרא אשר הסתה אותו איצול אשתו: [אספך גולא. אספך קטנה כפוף עמלן ושמע דבריה]: כל השערים. אונאס. הלועק על אונאס דברים אין השער ננעל בפניו: הכל ע"ז שלח. נפרעים על כל עבירות ע"ז שלח. ובידו. לא מסרה לשלח: פרגוד. מחילה שצין שכינה לנא מרוס: אינו ננעל. להפסק ראייתו מן המקום אלא תמיד רואה אותם עד שפרע: ובידו אנך. משמע שהיא תמיד אללו ומשמע בה: על פני. ואין מחילה בינו לצין העצירה: אימתי גזולך שלום. כשחלב חטים ישריעך הקב"ה: מכרא. כד שנותנים זו שעורים: נקיש ואסי סגרא. התגר מקשקש ונא. ואני שמעתי הכד מקשקש כדרך כלי ריקס ששמעו זו קול הכרה כשמקשקשין עליו: וידל ישראל לעיל מיניה כתיב ויחנו עליהם וישחיתו את יבול הארץ: אוקירו גשייכו. כדו נשומים: מחווא. עיר שהיה רבא דר בתוכה כך שמה: חסכו חוליות. תנור העשוי חוליות מנפרו ככשן כדרך כלי חרס ואח"כ צירף החוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא: ר"א מעשה. שאין זה כלי חרס אלא בנין כעין כלי גללים וכלי אדמה שאין מקבלין טומאה: וחכמים מטמאין. דאזלי בתר חוליות. שאר תנורים שלהם היו עשויים כעין קדריות גדולות ופיו למעלה וצורף ככשן כשאר קדריות ומטלטלים אלא שהיה מושיצו על הארץ או על הדף והמדיק את טפילות העיט סביב על כונו לעשותו עז שיקלוט ויחזיק את חומו: עכנאי

מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר ¹⁴ולאברם המיב בעבורה והיינו דאמר רבא לבני מחווא אוקירו לגשייכו כי היכי דתתעתרו תנן התם ¹⁵חתכו חוליות ונתן חול בין חוליא לחוליא ר"א מטהר וחכמים ימטמאין וזה בנימין בזה אמרו הנדה ¹⁶והעמא והטהורה אופות זו והוא טהור קמני חול דומיא דלרור שהו א"ש: